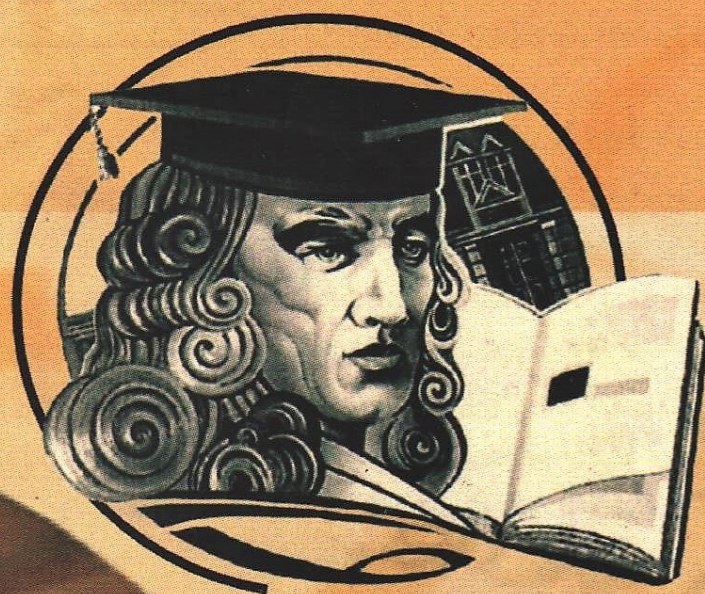

**Міністерство фінансів України
Буковинська державна фінансова академія**

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Економічні науки

Випуск 8

Чернівці, 2007

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ
АКАДЕМІЇ**

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 8

Чернівці
2007

Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії: Збірник наукових праць. Вип.8: Економічні науки. – Чернівці, 2007. - 548 с.

Наукове фахове видання України. Постанова президії ВАК України від 12.06.2002 р. № 1 –05/6.

У збірнику розкриваються проблеми економічної політики України та її складових, узагальнено досвід здійснення економічних реформ, окреслено шляхи і механізми збалансованого, сталого економічного розвитку держави.

Збірник розрахований на фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться проблемами економічного розвитку держави.

Головний редактор – **Прядко В.В.**, д.е.н., професор, ректор Буковинської державної фінансової академії.

Редакційна колегія випуску:

Білик М.Д. – д.е.н., професор, **Дейнеко Л.В.** - д.е.н., професор, **Олійник Я.Б.** - д.е.н., професор, **Осадець С.С.** - д.е.н., професор, **Полозенко Д.В.** - д.е.н., професор, **Поляков О.М.** - д.е.н., професор, **Столяров В.Ф.** - д.е.н., професор, **Попова В.Д.** – к.е.н., доцент, **Шилепницький П.І.** – к.е.н., доцент, **Зибарева О.В.**- к.е.н., доцент, **Вербівська Л.В.** - к.е.н., доцент.

Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України № 9731 серія КВ від 31 березня 2005 року.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори несуть повну відповідальність за зміст та достовірність і повноту викладення матеріалів у збірнику.

ЗМІСТ

Прядко В. В. Роль місцевого оподаткування у стабілізації власної доходної бази місцевого самоврядування.....	9
Брітченко І. Г. Перспективи та напрямки маркетингових досліджень фінансового ринку.....	18
Слухай С. В. Вплив державної трансфертної політики на ефективність використання ресурсів у регіонах.....	28
Цуркану В. И., Голочалова И. Н. Особенности формирования сегментной отчетности	37
Данілов О. Д. Конкурентоздатність регіону в контексті оподаткування доданої вартості.....	46
Озеран В. О., Труфіна Ж. С. Внутрішньогосподарський облік як один з механізмів формування управління витратами.....	55
Попова В. Д., Ходан І. В. Прибуток як джерело фінансування інвестиційної діяльності підприємств в умовах ринку	61
Зибарева О. В., Шилепницький П. І., Вербівська Л. В. Інвестиційна привабливість України в контексті аналізу міжнародних економічних індексів.....	68
Островська Н. С. Перспективи розвитку безготівкових розрахунків в Україні.....	75
Кузьмович О. В., Третьякова О. В. Механізми змішаного фінансування в керуванні складними регіональними інвестиційними проектами.....	81
Свердан М. М. Про необхідність державного регулювання економіки з ринковими відносинами	92
Лисяк Л. В. Актуальні питання бюджетної політики у сфері дефіциту (профіциту) бюджету та державного боргу.....	103

місцевих податків і зборів, забезпеченням встановлених законами прав юридичних і фізичних осіб, конституційних прав і свобод громадян.

Список використаних джерел:

1. Закон України „Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України ” Про місцеві податки і збори ” від 20 березня 2003 року // www.rada.gov.ua.
2. Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 року// www.rada.gov.ua.
3. Злупко С.М. Економічна думка України (від давнини до сучасності). – Львів, 2000. – С. 312-320.
4. Кириленко О.П. місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000, с. 384.
5. Кравченко В.В. Місцеві фінанси України. - К.: Знання, 1999, с.487.
6. Лапшин Ю.В., Онищенко В.А., Петриненко О.О., Попова Р.М., Чорноус Р.В. Місцеві податки. Збори і неподаткові платежі / під ред. Азарова М.Я. – К.: Експерт-Про, 2000. Т. 1. – С.8-18.
7. Піхоцька О.М. Місцеві податки і збори у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування // фінанси України. – 2003. – 5.- С.46-49.

УДК 336.71

Брітченко І. Г., д.е.н., професор
Полтавський університет споживчої
кооперації України

Перспективи та напрямки маркетингових досліджень фінансового ринку

У статті розглянуто специфіку маркетингових досліджень фінансового ринку. Проаналізовано та узагальнено досвід вітчизняних вчених та останніх наукових досліджень даного сектору економіки

The article provides the analysis' out-comes as to the action of marketing research of financial market.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження специфіки маркетингових досліджень фінансового ринку полягає у тому, що, як справедливо вважають гранди маркетингової науки фінанси впливають на маркетингові процеси як фактор зовнішнього середовища, так і як фактор внутрішнього середовища у випадку наявності взаємозв'язків підприємства з

фінансовими інституціями [1]. В сучасних умовах важко уявити підприємство яке не має таких зв'язків будь-то банківські або податкові кредити, емісія або купівля власних акцій підприємства, облігацій, розрахунки векселями тощо. Тобто фінанси є складовою зовнішнього та внутрішнього середовища одночасно. Крім того фінансовий ринок сам по собі є ринком який потребує маркетингових досліджень. По мірі економічного розвитку, формування та розвитку ринку цінних паперів, збільшення обсягів державного бюджету України та модернізації податкових інструментів дослідження фінансового ринку набувають все більшої актуальності.

В умовах підвищення ролі маркетингових досліджень фінансового ринку України виникає потреба у розробці методології адекватності маркетингових досліджень сучасним вимогам економіки та суспільства, узагальненню поглядів та науковому обґрунтуванні сучасних методологічних підходів та удосконаленню наукових поглядів на процеси маркетингового дослідження фінансового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порушені у статті аспекти маркетингових досліджень фінансового ринку та його специфіки в Україні в сучасній вітчизняній економічній науці перебувають у процесі вирішення. Теоретичні аспекти становлення та функціонування фінансового ринку та ринку банківських продуктів досліджуються у роботах В. Базилевича, М. Бурмаки, І. Брітченко, О. Василика, Н. Кузнецової, С. Львовичкіна, А. Мороза, А. Пересади, Н. Рязанової, М. Савлука, І. Софіщенко, В. Федосова, В. Ющенко, Ходаківської В.П., Беляєва В.В. та ін. Взаємозв'язок фінансового ринку з розвитком економічних систем та національної економіки розглядаються у працях І. Брітченка, О. Білоруса, В. Бородюка, В. Гейця, Б. Губського, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, Б. Кваснюка, В. Науменка та інших.

Постановка завдання. Розробка та обґрунтування специфіки проведення маркетингових досліджень фінансового ринку України, що дозволяє здійснювати такі дослідження з урахуванням узагальнення досвіду вітчизняних вчених та останніх наукових досліджень даного сектору економіки.

Виклад основного матеріалу. З теорії маркетингу відомо, що існують

якісні і кількісні маркетингові дослідження. Прикладом якісних досліджень є вивчення ставлення споживачів до конкретного фінансового продукту [1]. Водночас специфіка переважної більшості фінансових продуктів полягає в першу чергу від її кількісних характеристик. Так ставлення до банківського кредиту буде знаходитися у прямій залежності від розміру відсотків за кредит, а ставлення до страхування – від розміру страхового внеску. Тому емпіричні дані відіграють визначальну роль як у кількісних, так і у якісних дослідженнях фінансового ринку. Класична теорія маркетингу припускає маркетингові дослідження на основі первинних (польові) та вторинних даних (кабінетні: статистичні дані, звіти, аудит тощо). При цьому збір первинних даних здійснюється виключно при недостатності вторинних [1]. Специфічною вимогою до емпіричних даних при дослідженні фінансового ринку є їх абсолютна точність та достовірність. Як відомо польові дослідження можуть забезпечити точність дослідження лише з певною вірогідністю, або відхиленням. Крім того польові дослідження не є офіційними даними і не можуть враховувати всі фактори, що впливають на тенденції ринку. Крім того Україна має достатньо високий рівень збору та обробки вторинною інформації, значна частка фіксує процеси та події, що відбуваються саме на фінансовому ринку. До такої системи збору інформації належить статистична інформація Держкомстату України, Національного банку України, Мінфіну та Торгово-промислової палати України.

Голова Держкомстату України О. Осауленко в інтерв'ю газеті „Урядовий кур'єр" (№ 229 від 5 грудня 2006 р.) відмічає: „В рамках проекту "Реформування офіційної статистики в Україні" експертами Програми TACIS була проведена глобальна оцінка відповідності національної статистики загальноприйнятим європейським стандартам. Ми отримали доволі високу оцінку, судить самі: дві третини галузей статистики визнано такими, що практично повністю відповідають вимогам ЄС, а решта знаходиться на стадії активного реформування. У поточному році МВФ провів моніторинг щодо дотримання Україною вимог Спеціального стандарту поширення даних, до якого наша країна приєдналася ще у січні 2003 року. Результати моніторингового звіту свідчать, що

Україна в повному обсязі виконує свої зобов'язання щодо стандарту, а з ряду показників навіть перевищує його вимоги." [2]. Не меншим рівнем достовірності та професійності відрізняються емпіричні дані, що оприлюднюються на сайті Національного банку України. З цього можна зробити висновок про достатність вторинної інформації для маркетингових досліджень фінансового ринку, а необхідність проводити польові дослідження виникає в ексклюзивних випадках, що не є характерними в цілому і навряд можуть характеризувати стан загальнонаціонального ринку фінансів.

Наступною специфікою маркетингових досліджень фінансового ринку є особливе місце банківської системи як у формуванні кон'юнктури ринку так і у процесах дослідження. Українські вчені вважають банківський сектор складовою фінансового ринку. Так Хомаківська В.П. і Беляєв В.В. вважають, що „Фінансовий ринок поділяється на два основних елементи: грошовий ринок (ринок короткострокових капіталів або грошових коштів, що виступають у платіжних засобах) і ринок середньострокових та довгострокових капіталів (або грошових коштів), що представляють інвестиційний фактор у розвитку економіки" [3]. „Структура фінансового ринку в інституційному розумінні складається, перш за все, із кредитно-фінансових інститутів (банків та інших установ) і ринку цінних паперів." [3]. Одночасно банки відіграють значну роль при формуванні ринку цінних паперів, так колектив авторів під керівництвом А.М. Мороза відзначає те, що банки можуть провадити наступні види діяльності на фондовому ринку: діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, депозитарну діяльність як зберігачі, розрахунково-клірингову діяльність по угодах із цінними паперами [4]. Жуков Є.Ф. виділяє чотири функції банків: посередництво в кредитуванні і в платежах; мобілізація грошових доходів та заощаджень і перетворення їх в капітал; створення кредитних засобів обігу [5]. Автор статті Брітченко І. Г. вважає, що інфраструктурою регіонального ринку капіталу є сама банківська система [5].

Особлива роль банківської системи у маркетингових дослідженнях фінансового ринку полягає у специфічному механізмі формування,

збільшення та розподілення грошових ресурсів та капіталу і мультиплікаційному ефекті, що виникає в процесі кредитування в межах банківської системи, який забезпечує надприбутковість банківського капіталу [6]. Крім того специфіка організації розрахунків між підприємствами, можливість активного впливу банків на ринок фінансового капіталу та особлива роль облікової ставки і норми резервування при формуванні попиту і пропозиції на фінансовому ринку свідчать про те, що банківська система відображає усереднені показники фінансового ринку, який регулюється Національним банком України. Підвищення актуальності такого погляду на фінансовий ринок та роль банківської системи у формуванні його кон'юнктури наглядно зображено у таблиці 1. Аналіз даних таблиці свідчить про те, що грошова маса в Україні за останні 6 років збільшилася у понад 8 разів, Обсяги кредитного портфелю банків за останні 6 років збільшилися понад 12,5 разів, депозити банків у понад 27 разів. Таке збільшення ємності ринку банківських продуктів відбувалось не за рахунок знецінення грошей, а навпаки за умов їх зміцнення. Так Відсотки за кредитами зменшилися у понад 2,6 рази, а облікова ставка НБУ у понад 3 рази.

Показники діяльності банківської системи України
(дата останньої модифікації: 9/08/2007)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошова маса, млн. грн.	32252	45755	64870	95043	125801	194071	261063
Грошова база, млн. грн.	16780	23055	30808	40089	53763	82760	97214
Облікова ставка НБУ (на кінець періоду), %	27,0	12,5	7,0	7,0	9,0	9,5	8,5
Процентні ставки банків у національній валюті, %							
За кредитами	40,3	31,9	24,8	20,2	17,9	16,4	15,4
за депозитами	13,5	11,2	7,8	7,1	7,8	8,5	7,6
Вимоги банків за наданими кредитами, млн. грн.	19574	28373	42035	67835	88579	143418	245226
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб, млн. грн.	18738	25674	37715	61617	82959	132745	184234

1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, млн. грн.	6780	11338	19302	32396	41611	73202	106715
у національній валюті	3481	6566	11601	18875	22116	42176	57837
в іноземній валюті	3299	4772	7701	13521	19495	31026	48878
1	2	3	4	5	6	7	8
Офіційний курс національної грошової одиниці до іноземних валют, на кінець року, грн.							
100 доларів США	543,45	529,85	533,24	533,15	530,54	505,00	505,00
100 євро	505,68	466,96	553,29	666,22	721,75	597,16	665,09
Середній офіційний курс національної грошової одиниці до іноземних валют, грн.							
100 доларів США	544,02	537,21	532,66	533,27	531,92	512,47	505,00
100 євро	502,89	481,36	503,01	602,44	660,94	638,99	633,69

З урахуванням змін облікової ставки спостерігається збільшення ємності ринку банківських продуктів у десятки разів по кожному напрямку. Суттєві зрушення відбулись не тільки у кількісних показниках ринку банківських продуктів, але і в якісній його характеристиках. Жоден з існуючих ринків в Україні, будь-то товарний, ринок праці, споживчий ринок, цінних паперів, страхових послуг, сировини, тощо не має такої активної динаміки. Враховуючи на те, що банківська система є офіційною інфраструктурою та найпотужнішим гравцем на валютному ринку України, важко заперечувати її визначальну роль на фінансовому ринку України.

Наступною специфічною ознакою маркетингових досліджень фінансового ринку є окремі підходи до дослідження ринку капіталів та ринку фінансових послуг. Це відбувається внаслідок логіки маркетингових досліджень [1] та специфіки банківської діяльності, яка передбачає дотримання банківської таємниці. Дослідження ринку капіталу доцільно здійснювати методом екстраполяції тренду, який враховує індекси та показники динаміки ринку капіталу у попередні періоди. При цьому доцільно

враховувати як тенденції вітчизняного, так і світового фінансового ринків капіталу. Ринок фінансових послуг значно більшою мірою залежить не від закономірностей обігу капіталу властивому фінансовому ринку всіх країн, а від уподобань та традицій споживачів окремої країни, рівня їх обізнаності, економічної культури та освіти, політичної системи і навіть емоційного сприйняття ринкових процесів.

Вітчизняні науковці вважають, що: „важливим етапом розробки маркетингової стратегії фінансових інститутів, що діють на фінансовому ринку, є визначення характеристик споживачів і на основі цього сегментація ринку” [3]. Виходячи з цього, можна відокремити два головних сегмента фінансового ринку: споживачі - фізичні особи (громадяни) та споживачі – підприємства. Обидва сегменти фінансового ринку знаходяться під безпосереднім фінансовим впливом банківської системи та повністю співпадають з основними сегментами просування банківських продуктів. Цей факт підтверджує ідею про те, що саме банківська система є концентрацією попиту та пропозиції на фінансовому ринку, яку автор постійно відстоює в багатьох власних роботах. Тобто на думку автора банківська система є не просто учасником, складовою, або елементом фінансового ринку, вона є епіцентром, місцем концентрування попиту та пропозицію, інститутом, який більш за всіх впливає на процеси фінансового ринку тобто ринкоутворюючою інституцією. Це означає те, що будь яке маркетингове дослідження фінансового ринку не просто повинно враховувати тенденції розвитку банківської системи, а воно повинно починатися з її дослідження та обов'язково розкривати вплив всіх суттєвих факторів і їх взаємозв'язків з процесами банківської системи. Банківська таємниця крім того ускладнює, а іноді і унеможлиблює проведення польових досліджень та збір і обробку первинних даних на даному сегменті ринку, про що йшлося раніше.

При сегментуванні ринку фінансових послуг спостерігається стійка тенденція по підвищенню ролі споживачів – фізичних осіб як при дослідженні ринку капіталів, так і при дослідженні ринку послуг. Центр уваги та просування продуктів фінансового ринку зміщується в бік людини як

головного їх споживача. Традиційні споживачі фінансових послуг і капіталу все більше позиціонують себе не як кінцеві споживачі, а як посередники, що здійснюють подальше просування до кінцевого споживача – громадянина. Яскравим прикладом та підтвердженням цього є переформатування кредитних портфельів комерційних банків на користь споживчих кредитів, котрі за останні три роки не просто займають значну частку в обсягах кредитування провідних системних банків України, а і повністю домінують, або замішують кредити, що традиційно надавалися підприємствам. Для того, щоб переконатись у зазначених тенденціях достатньо ознайомитись на офіційних WEB-сайтах зі структурою кредитного портфеля таких провідних вітчизняних банках, як Приватбанк, Аваль, Укрсоцбанк, Укрсіббанк, Укрексімбанк, Родовід, Ощадбанк тощо та чисельних регіональних банків.

Останньою специфічною ознакою фінансового ринку України, котра потребує обов'язкового урахування при маркетингових дослідженнях є особлива роль держави при регулюванні фінансового ринку. Особлива роль держави виникає не тільки внаслідок того, що саме існування та функціонування державних інститутів без належного фінансового забезпечення неможливе, але і той факт, що формування бюджетної політики, зовнішнього боргу, курсу національної валюти, золотовалютного резерву та ін. в ринкових умовах можливо виключно при адекватних ринкових діях держави на фінансовому ринку. Важливим є і специфіка учасників фінансового ринку, яка відрізняється від інших ринків з одного боку незначною кількістю підприємств, що просувають фінансові продукти, а з іншого боку їх величезним впливом на кон'юнктуру товарного та інших ринків. Кількість фінустанов зображено у таблиці 2 [2].

Наведені дані наглядно демонструють, що питома вага фінансових підприємств у загальній кількості підприємств в Україні складає півтора відсотка. Процеси формування попиту і пропозиції на інших ринках знаходяться у величезній залежності від ефективності функціонування незначної кількості підприємств фінансового сектору економіки, які за своєю чисельністю поступаються навіть чисельності готелів та ресторанів. А якщо

вирахувати частку підприємств, що визначають "погоду" на фінансовому ринку, тобто банків, то ми побачимо, що їх частка складе менше двох сотих відсотка від загальної чисельності підприємств. Важливість дослідження впливу механізмів державного контролю фінансового ринку підкреслює і те, що на цьому ринку найбільшу частку займають приватні підприємства, що робить особливо актуальним моніторинг цього ринку з метою забезпечення економічної безпеки держави та дотримання принципів справедливої конкуренції на ринку. Так в Україні функціонують біля 200 комерційних банків і лише два є державними, всі решта – приватні.

Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за галузями економіки станом на 1 січня 2007р.

Таблиця 2.

Код секції КВЕД	Суб'єктів ЄДРПОУ				
	всього	у % до загальної кількості	у тому числі		
			із статусом юридичної особи	без статусу юридичної особи	
Всього	1133200	x	1073652	59548	
у тому числі					
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	A	86792	7,66	85342	1450
Рибальство, рибництво	B	1671	0,15	1606	65
Промисловість		119181	10,51	112560	6621
добувна промисловість	C	3323	0,29	2978	345
переробна промисловість	D	110534	9,75	105455	5079
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	E	5324	0,47	4127	1197
Будівництво	F	76934	6,79	74020	2914
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	G	288089	25,42	272268	15821
Діяльність готелів та ресторанів	H	20914	1,85	19323	1591
Діяльність транспорту та зв'язку	I	34770	3,07	30727	4043
Фінансова діяльність	J	17154	1,51	11031	6123
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	K	127192	11,22	119419	7773
Державне управління	L	50234	4,43	47369	2865
Освіта	M	40747	3,60	38411	2336
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	N	27510	2,43	25970	1540
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	O	141866	12,52	137916	3950
Діяльність домашніх господарств	P	38	0,00	37	1

Висновки. Маркетингові дослідження фінансового ринку України стають все більш актуальними. Динамічний розвиток цього ринку та сучасної економічної думки формують потребу узагальнення досвіду та відокремлення специфіки маркетингових досліджень на фінансовому ринку України. В статті обґрунтовано необхідність врахування наступних особливостей фінансового ринку при проведенні маркетингових досліджень:

1. Необхідність збору і обробки емпіричних даних для проведення як кількісних так і якісних досліджень. Переважне використання вторинної інформації для досліджень та наявність в Україні достатньої кількості систематизованої інформації для здійснення маркетингових досліджень фінансового ринку.

2. Особливість ролі банківських процесів і механізмів. Дослідження фінансового ринку України потрібно здійснювати не просто з урахуванням ринку банківського сектора економіки. Банківську систему треба розглядати як важливіший ринкоутворюючий інститут, який формує фінансовий ринок та керує ним. Банківська система задає параметри фінансового ринку та відображає його головні індикатори.

3. Необхідність застосування окремих підходів до дослідження ринку капіталу та ринку фінансових послуг, що втілюється у використанні різних методів при сегментуванні фінансового ринку, просуванні фінансових продуктів та розробці плану маркетингу. Підвищення ролі громадян – фізичних осіб у маркетинговій орієнтації при збуті та просуванні продуктів на фінансовому ринку України.

4. Необхідність врахування особливої ролі державних механізмів регулювання фінансового ринку. Тобто при дослідженнях треба триматися концепції соціально-етичного маркетингу, або маркетингу стосунків, враховувати вплив маркетингових дій не тільки на процеси, що відбуваються на зазначеному ринку, але і на економіці в цілому.

Список використаних джерел:

1. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. – Київ: Лібра, 2002. – 712 с.
2. Інформація, отримана з офіційного веб-сайту Державного комітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Ходаківська В.П., Беляев В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навчальний посібник (Рекомендовано МОН України), - Київ: ЦУЛ, 2002, - 616 с.
4. Мороз А.М., Савлук М.І., Пуховкіна М.Ф. та ін. / За редакцією д.е.н., проф. А.М. Мороза. Банківські операції: Підручник – К.:КНЕУ, 2000. – 342 с.
5. Жуков Е.Ф. Банки и банковские операции. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 106 с.
6. Бритченко И. Г. Региональные аспекты банковского рыноковедения. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. – 291 с.

УДК 336.13

Слухай С.В., д.е.н., професор
Київський національний університет
ім. Т. Шевченка

Вплив державної трансфертної політики на ефективність використання ресурсів у регіонах

Вивчено вплив трансфертної політики в Україні на розвиток регіональної економіки.

It is highlighted the influence of transferred politics in Ukraine on the development of regional economics.

Постановка проблеми. Функціонування міжбюджетних відносин припускає існування трансфертних відносин між рівнями бюджетної системи. Це впливає з того, що за даного розподілу джерел доходів та функцій між її рівнями виникають вертикальний та горизонтальний дисбаланси, які можуть бути подолані лише передачею коштів від державного бюджету до бюджетів нижчого рівня – міжбюджетним трансфертом (далі МБТ). Це означає, що в рамках бюджетної політики держава має передбачати заходи, спрямовані на подолання викликаних цими дисбалансами проблем.

Отож важливою складовою державної бюджетної політики виступає трансфертна політика, тобто певний тип поведінки держави стосовно фінансового забезпечення місцевих бюджетів. Об'єктом цієї політики виступають кошти суспільного сектору, локалізовані у місцевих бюджетах, а інструментами – різні форми МБТ. Незважаючи на певні здобутки, які має Україна в цій галузі з прийняттям Бюджетного кодексу, з наукової точки зору все ще залишається низка питань, яка стосується насамперед того, наскільки ефективною є практикована наразі трансфертна система.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ці питання останнім часом привертають все більшу увагу науковців, зокрема В. Кравченка, О. Кириленко, В. Зайчикової, В. Лагутіна та інших.

Постановка завдання. з'ясування ступеня ефективності наявної в Україні трансфертної політики в аспекті її впливу на розвиток регіональної економіки.

Виклад основного матеріалу. Трансфертну політику загалом можна оцінювати за трьома критеріями: ефективність використання ресурсів, ступінь вирівнювання горизонтальних фіскальних дисбалансів та вплив на стабілізацію місцевих фінансів та регіональне економічне зростання.

Система МБТ має відповідати певним вимогам. По-перше, обсяг трансфертів для окремої одиниці бюджетної системи має визначатися набором кількісних індикаторів, відображаючи як видаткові потреби, так і потенційні (а не фактичні) доходи. По-друге, оскільки МБТ надаються з метою реалізації різних цілей, їх система має включати в себе як дотації, так і цільові субвенції різного типу. По-третє, обсяг трансфертів має бути консистентним щодо загальних умов функціонування економіки, тобто відповідати потребам забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності, економічного зростання. По-четверте, трансфертна система має забезпечувати у державі покриття як вертикальних, так і горизонтальних дисбалансів.

Слід відзначити, що запроваджена Бюджетним кодексом України система МБТ до певної міри відповідає цим вимогам, хоча, як відзначають дослідники, вона не забезпечує прийнятного рівня вирівнювання і не сприяє регіональному і